

i indledningen uden sidehenvisning, således at man ikke kan bruge det tekst-kritiske apparat 100% uden først af gennemlæse de 189 siders indledning.

Udgaven af begge tekster følges af en paralleloversættelse til tysk. Dermed bliver bogen anvendelig på alle niveauer af universitetsundervisning og præsenterer ikke alene en fremragende forskningsindsats, men også et nemt tilgængeligt indblik i korstogtidens kristne tanker om islam og i eftertidens historiske arbejde med dem.

Kurt Villads Jensen

Birgitta, hendes værk og hendes klostre i Norden red. af Tore Nyberg. Odense Universitetsforlag 1991. viii, 526 pp., ill., 6 kort. Pris 268 kr.

I en rigtig erkendelse af, at der også findes en værdifuld forskning om Birgitta af Vadstena uden for Sverige og Finland har Birgittaspecialisten Tore Nyberg søgt at bringe nordiske (og enkelte andre) Birgittaforskere sammen ved et i marts 1990 afholdt symposium i Mariager. Resultatet er det foreliggende bind afhandlinger, der blev udsendt i anledning af 600-året for helgenindens kanonisation 7. oktober 1391.

Bidragene koncentrerer sig bevidst om tre hovedemner: 1) Birgitta, Maria, kvinder og mænd 2) De nordiske birgittinerklostres placering i det sociale og kulturelle miljø samt i fromhedslivet 3) Tekstkritiske og litteraturhistoriske undersøgelser af Åbenbaringerne. Tilsammen giver de 26 afhandlinger et rigt facetteret billede af Birgitta og hendes nordiske klostre; men pladsen tillader desværre ikke at omtale dem alle. Kari Børresen giver en skarpsindig og lærd analyse af Birgittas teologi; derimod er det uheldigt, at Helga Koch i sin artikel om Birgittas lignelses-, symbol- og billedsprog kun henviser til Bibelen og de birgittinske tekster. Læseren har således svært ved at efterprøve forfatterens udsagn om påvirkning fra ikke-bibelske skrifter. Spændende er også Roger Anderssons gennemgang af prædikenernes motiver, og når han spørger (p. 501), om den skik at gå omkring kirkegården skal sidestilles med den at gå rundt om kirken, og hvortil der kunne være aflad knyttet, er svaret bekræftende. Der er en række eksempler derpå i danske afladsbreve fra årene 1386-1388 i *Diplomatarium Danicum* 4. række III (Kbh. 1993).

Mest nyskabende, i hvert fald inden for dansk kirkehistorie, er dog det andet hovedtema om klostrenes sociale, kulturelle og fromhedsmæssige miljø. Alt for ofte har danske forskere kun studeret klostrenes godshistorie; men her er en samling afhandlinger, der bør kunne ægge forskerne til tilsvarende undersøgelser af andre klostre. Anmelderen har især glædet sig over Jens E. Olesens gennemgang af Birgittinerordenens forhold til unionskongerne (der kan suppleres med John Linds grundige afhandling om Magnus Erikssons korstog mod Novgorod under første hovedtema), og over de socialhistoriske undersøgelser af klostrenes støttekreds (Kaare Rübner Jørgensen, Aarre Läntinen), nonnernes rekruttering (Curt Wallin) og »karrieremuligheder« inden for klostret (Ruth Rajamaa). Erik Gunnes' gennemgang af Munkeliv klostres grundlæggelse, første blomstring og nedgang efter ødelæggelsen i 1455 viser, at klostret gik fallit ca. 1530, altså inden reformationen. Selv om den skotske reformation først slog igennem omkring 1560, var en række kirkelige bygninger gået i forfald allerede inden. Der synes her at

være tale om beslægtede forhold på begge sider af Nordsøen, der kunne fortjene en videre undersøgelse.

Anmelderen er overbevist om, at de mange afhandlinger vil inspirere til studier af beslægtede emner. Arrangøren Tore Nybergs ønske om at placere nordisk Birgittaforskning inden for det nordiske videnskabelige samarbejde må siges at være gået i opfyldelse, og enhver, der interesserer sig for Nordens historie i senmiddelalderen, vil igen og igen vende tilbage til det foreliggende bind artikler.

Thomas Riis

MICHEL MOLLAT DU JOURDIN: *La guerre de Cent Ans vue par ceux qui l'ont vecue*. Paris, Editions du Seuil, 1992. 192 pp.

Denne lille bog, der i en tidligere version udkom på hollandsk i 1975, foreligger nu i revideret udgave på fransk. Meget tyder på, at den er frugten af en forelæsningsrække om Hundredårskrigen; det er således ikke her, man vil søge oplysninger om denne eller hin mindre begivenhed, til gengæld stiller den nogle spørgsmål til materialet, der får læseren til selv at tænke efter.

Efter et indledende kapitel om kilderne til krigens historie gennemgås i fire kronologisk ordnede afsnit krigens begivenhedshistorie under fællestitlen »Comment les chroniqueurs ont vu la guerre«. Derefter følger den analyserende del »Comment les contemporains ont vécu la guerre« med tre afsnit om henholdsvis regeringerne (herunder finansverdenens, kvindernes og pavestolens muligheder for at påvirke dem), krigerne (man finder her nogle højst interessante sider om den militære etiks udvikling) og endelig civilbefolkningen. Bogens sidste kapitel og epilog diskuterer Hundredårskrigens betydning for dannelsen af en national bevidsthed i både Frankrig og England.

Den letlæste bog kan på det varmeste anbefales til alle, der interesserer sig for det 14. og 15. århundredes europæiske historie.

Thomas Riis

MICHEL MOLLAT: *Jacques Coeur ou l'esprit d'entreprise au XVe siècle*. Paris, Aubier, 1988. 502 pp., ill., 6 kort, Ffr. 190.

I sit otium har professor Mollat fået tid til at bearbejde den store dokumentation, som han har samlet i franske og udenlandske arkiver gennem de sidste tredive år om finansmanden Jacques Coeur. Resultatet foreligger nu med denne bog. Selv om kildematerialet kun glimtvis tillader os at se mennesket Jacques Coeur, er det rigt nok til at vise os hans forskellige økonomiske foretagender og lade os forstå hensigten med investeringerne.

Bogens første hovedafsnit »Les composantes d'une fortune« beskriver Jacques Coeurs forretninger. Det viser, hvorledes han med udgangspunkt i sit hverv som kgl. »argentier« (nærmest = kassefører) engagerede sig i forskellige typer forretning: handel med uld, læder og salt, fremstilling af tekstiler (bl.a. et forsøg på at gøre klæde fra Berry konkurrencedygtigt ved import af engelsk og skotsk uld)